Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan Talousvaliokunta

Lausunto
20.11.2023

Asia: K 17/2023 vp Ilmastovuosikertomus 2023

Ilmastovuosikertomuksella valtioneuvosto raportoi vuosittain eduskunnalle tiedot päästökehityksestä, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman sekä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteutumisesta sekä etenemisestä kohti asetettuja päästövähennystavoitteita. Ilmastokertomuksessa tarkastellaan myös eri sektorien päästökehitystä ja toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut mukana ilmastovuosikertomuksen valmistelussa. Ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluvat teollisuuden energiankäyttö, teollisuuden prosessipäästöt, loppuenergian ja sähkön kulutus, energian kokonaiskäyttö sekä sähkön ja kaukolämmön hankinta. Teollisuuden ja energiantuotannon päästöt kuuluvat suurelta osin EU:n päästökauppajärjestelmän piiriin ja vain pieni osa näistä päästöistä kuuluu taakanjakosektorille ja tätä kautta keskipitkän ajan ilmastosuunnitelman piiriin.

Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu ilmastovuosikertomuksesta seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriön sektorin osalta päästökauppajärjestelmän hintaohjauksen lisäksi keskeisiä päästövähennystoimia ovat energiatehokkuutta, uusiutuvaa energiaa sekä sähköistymistä edistävät tuet, verot ja muut toimet.

Vuodesta 2005 päästökauppasektorin päästöt ovat vähentyneet keskimäärin noin 3% vuodessa ja kokonaisuudessaan päästökauppasektorin päästöt ovat vähentyneet 14,1, Mt CO2 –ekv. eli 43%. Päästökauppasektorin päästökehitykseen vaikuttavat fossiilisten energialähteiden vähenevän käytön ohella muun muassa teollisuuden sähkönkysyntä, sähköistymiskehitys, säästä riippuvainen lämmitysenergian kulutus sekä pohjoismainen sähkömarkkinatilanne, joka vaikuttaa sähkön pörssihintaan ja sitä kautta sähkön tuontiin ja sähkön erillistuotannon tarpeeseen.

Päästökauppajärjestelmä on EU-tasolla toimiva harmonisoitu ohjausmekanismi, jota ei voi kansallisella tasolla säädellä. Päästökaupan rinnalla on myös käytössä kansallisia ohjauskeinoja, joilla voidaan vaikuttaa Suomessa päästökaupan piirissä olevien laitosten päästökehitykseen. Näitä ovat energiaverotus, energiatuet, energiatehokkuustoimet sekä toimet hiilen energiakäytön lopettamiseksi. Päästökauppajärjestelmän soveltamisalaan kuuluvat laitokset ovat energiaverotusjärjestelmän piirissä ja niihin kohdistetaan samat verotasot ja säännöt kuin päästökaupan ulkopuolisille tahoillekin.

Teollisten prosessien sähköistämisen merkitys on päästövähennyskeinona korostunut viime vuosina. Sähkön verotusmuutoksilla on tuettu tätä kautta toteutettavia päästövähennyksiä.

Energiatehokkuustoimia toteutetaan laaja-alaisesti Energiaviraston hallinnoimana. Keskeisiä näistä ovat energiatehokkuussopimukset, energiatehokkuuskatselmukset, alueellinen energianeuvonta, sekä ekosuunnittelu ja energiamerkinnät.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Business Finland voivat myöntää harkinnan perusteella tukea innovatiivisiin hankkeisiin. Vuosien 2021-2023 aikana on avattu poikkeuksellisen paljon rahoitushakuja, joissa myönnetään kansallisia sekä EU-varoja vihreää siirtymää, vähähiilisyyttä ja kiertotaloutta edistäville hankkeille.

Vuoden 2023 ilmastovuosikertomuksessa raportoidaan vuoden 2021 lopulliset päästötiedot ja vuoden 2022 pikaennakkotiedot. Näiden taustalla olevien laskelmien valmistumisen jälkeen toimintaympäristö on muuttunut monelta osin. Esimerkiksi Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja siitä seurannutta energiakriisiä, ei luonnollisestikaan oltu vielä huomioitu. Sama koskee muuttunutta metsien kasvuarviota. Näin ollen skenaarioiden toteutumisessa ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa on huomattavia epävarmuuksia. Ajantasaisen näkemyksen saamiseksi keväällä 2023 on käynnistetty uuden perusskenaarion valmistelu. Lisäksi hallitus on valmistelemassa uusia toimia hiilinielujen vahvistamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että ympäristöministeriön johdolla valmisteltu viides ilmastovuosikertomus antaa laajan ja yksityiskohtaisen kuvan Suomen kokonaispäästöjen kehityksestä ja toteutettujen päästövähennystoimien vaikuttavuudesta ja riittävyydestä.

Juhani Tirkkonen
Teollisuusneuvos
Työ- ja elinkeinoministeriö